

Nr 45

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1965.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

A. föreslå riksdagen att

dels, jämlikt 87 § regeringsformen, antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,

2) lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,

3) lag om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa,

dels antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

2) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen,

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § 4 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 273),

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt,

B. lämna riksdagen tillfälle att avge yttrande över de av föredragande departementschefen angivna grunderna för avvecklingen av de s. k. socialförsäkringsbolagens verksamhet.

GUSTAF ADOLF

Sven Aspling

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om den lagändring som erfordras för genomförande av standardhöjningen av folkpensioner i enlighet med förslag i statsverkspropositionen. Vid nuvarande antal indextillägg blir fr. o. m. juli 1965 det årliga pensionsbeloppet — bortsett från kommunalt bostadstillägg — för en ensam pensionär 4 000 kr. och för två pensionsberättigade makar tillhopa 6 250 kr.

Indextillägg som utlöses efter juni månad 1965 föreslås höjda till 85 kr. för ensam pensionär och 130 kr. för två pensionsberättigade makar.

Bestämmelserna om samordningen mellan pensioneringen och yrkesskadeförsäkringen uppmjukas så att den föreslagna standardhöjningen skall kunna utgå till ålders- och förtidspensionärer, vilkas pension bestäms med tillämpning av övergångsbestämmelserna till lagen om allmän försäkring. Indextillägg som utlöses efter juni månad 1965 skall också tillkomma dessa pensionärer.

Reglerna om inkomstprövning av folkpensionsförmåner föreslås ändrade så att de s. k. skärpningsfria beloppen fr. o. m. den 1 juli 1965 höjs från 20 000 kr. till 30 000 kr. för ensam pensionär och från 30 000 kr. till 45 000 kr. för makar.

I anslutning till förslag i särskild proposition föreslås nya regler rörande kommunernas bidrag till folkpensioneringen. Enligt förslaget skall kommunerna bestrida kostnaderna för kommunala bostadstillägg medan staten skall svara för övriga folkpensionskostnader. Betalning av kommunernas kostnader för bostadstilläggen skall ske i samband med utbetalningen av förskott på kommunalskatten.

I propositionen föreslås, att riksdagen för budgetåret 1965/66 till folkpensioner beviljar ett förslagsanslag av 4 480 milj. kr.

Ändrade grunder föreslås rörande skyldigheten att erlægga avgift avseende allmän försäkringskassas utgifter för sjukvårdsförmåner. Sådan skyldighet skall föreligga, om till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för den försäkrade själv eller för make med vilken den försäkrade samtaxerats.

Vidare föreslås förlängning på fem år av den s. k. T-försäkringen.

Propositionen innehåller förslag rörande fonderingen i allmänna sjukförsäkringsfonden.

Förslag framläggs om att överskottsmedel i riksförsäkringsverkets fonder skall få användas för förhöjning av livräntor på grund av frivillig yrkesskadeförsäkring.

Slutligen föreslås att riksdagen, med ändring av tidigare ställningsta-

gande, fattar principiellt beslut om att de s. k. socialförsäkringsbolagen inte skall få meddela yrkesskadeförsäkring efter utgången av år 1967. Riksdagen bereds tillfälle att yttra sig rörande huvudgrunderna för avveckling av bolagens verksamhet.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring**

Härigenom förordnas, att 2 kap. 7 §, 10 kap. 2 § samt 19 kap. 2 och 6 §§ lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 kap.

7 §.

Har kommun genom att anställa eller eljest träffa avtal med läkare eller på annat sätt vidtagit åtgärder för att bereda medellösa eller mindre bemedlade personer läkarvård, **må Konungen** på framställning av kommunen förordna, att *den* efter grunder som fastställas av Konungen skall vara berättigad att av *vederbörande allmänna försäkringskassa* erhålla ersättning för kostnad för läkarvård, som sålunda beretts försäkrad. Sådan ersättning må i varje särskilt fall utgivas allenast i den mån ersättning i anledning av vården ej tillkommit den försäkrade själv samt må ej överstiga vad som skolat utgivas till denne, därest han fått vidkännas motsvarande kostnad.

Har kommun genom att anställa eller eljest träffa avtal med läkare eller på annat sätt vidtagit åtgärder för att bereda medellösa eller mindre bemedlade personer läkarvård, **må allmän försäkringskassa** på framställning av kommunen förordna, att *kommunen* efter grunder som fastställas av Konungen skall vara berättigad att av *kassan* erhålla ersättning för kostnad för läkarvård, som sålunda beretts försäkrad. Sådan ersättning må i varje särskilt fall utgivas allenast i den mån ersättning i anledning av vården ej tillkommit den försäkrade själv samt må ej överstiga vad som skolat utgivas till denne, därest han fått vidkännas motsvarande kostnad.

Allmän försäkringskassa — — — — — ifrågavarande kostnader.

Allmän försäkringskassa — — — — — utförda transporter.

Överenskommelse som — — — — — av riksförsäkringsverket.

Om redare — — — — — denna lag.

¹ Senaste lydelse av 2 kap. 7 § och 10 kap. 2 § se 1964:156.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 kap.

2 §.

Därest pensionsberättigad under hel månad är intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller är häktad eller eljest är på statens bekostnad intagen i anstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten, må av hans å månaden belöpande folkpension ej utgå högre belopp än som för år räknat motsvarar femton procent av basbeloppet. Kan den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd uppenbarligen icke tillgodogöra sig nämnda belopp till sin personliga nytta, må riks försäkringsverket besluta om nedsättning av beloppet, dock till lägst tvåhundra kronor för år.

Allmän försäkringskassa — — — — — skall utgivas.
Åtnjuter barn — — — — — vid nomadskola.

19 kap.

2 §.

Försäkrad, som — — — — — nedan sägs.
Har den — — — — — av tjänstgöringstiden.

Uppgår den försäkrades till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxering året näst efter det år sjukförsäkringsavgiften avser till minst tvåtusentyrahundra kronor och har han icke vid sistnämnda års utgång upphört att vara inskriven hos allmän försäkringskassa eller fyllt sextiosju år eller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag, skall sjukförsäkringsavgiften innefatta avgift avseende den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukvårdsersättning. Vad nu sagts om

Har vid taxering året näst efter det år sjukförsäkringsavgiften avser beräknats till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst för den försäkrade eller, om han taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, för någon av de samtaxerade, skall sjukförsäkringsavgiften innefatta avgift avseende den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukvårdsersättning.

Sjukförsäkringsavgiften skall icke innefatta avgift avseende utgifter för sjukvårdsersättning, om den försäkrade vid utgången av det år avgiften

(Nuvarande lydelse)

försäkrads taxerade inkomst skall i fråga om försäkrad, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, avse den sammanlagda taxerade inkomsten.

Har avgiftspliktig vid taxering till statlig inkomstskatt erhållit sådant särskilt avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga som avses i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt, skall vid tillämpning av tredje stycket med taxerad inkomst avses vad som återstår, sedan den taxerade inkomsten minskats med nämnda avdrag.

Angående skyldighet ————— i uppbördsförordningen.

6 §.

Sjukförsäkringsavgift fastställs ————— öretal bortfaller.

Avgifterna enligt ————— för månad.

Är försäkrad ————— inkomst åtnjutits.

Avgifterna enligt ————— för år.

Avgift enligt 2 § tredje stycket må ej överstiga ett belopp motsvarande summan av tio kronor och en femtedel av den försäkrades taxerade inkomst, i vad denna överstiger tvåtusensfyrahundra kronor. Taxeras försäkrade enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, må avgiften för vardera utgå högst med ett belopp motsvarande summan av fem kronor och en femtedel av den försäkrades taxerade inkomst, i vad denna överstiger ettusentvåhundra kronor; och skall därvid hälften av den sammanlagda taxerade inkomsten anses belöpa på vardera.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1966. Äldre bestämmelser gälla dock alltjämt i fråga om sjukförsäkringsavgift för tid dessförinnan.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående
införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 angående införande av lagen om allmän försäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *tvåtusenniohundra-femtio* kronor eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag samt fall som nedan i tredje eller fjärde stycket sägs ej är för handen, *tvåtusentvå-hundranittio* kronor.

De i första stycket angivna pensionsbeloppen skola för varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger etthundra, förhöjas med ett indextillägg. Varje sådant tillägg

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *tretusenettihundra* kronor eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag samt fall som nedan i tredje eller fjärde stycket sägs ej är för handen, *tvåusenfyrahundra-fem* kronor.

De i första stycket angivna pensionsbeloppen skola för varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger etthundra, förhöjas med ett indextillägg. Varje sådant tillägg utgör för gift pensionsberättigad som

¹ Senaste lydelse av 11 § se 1964:157 och av 16 § se 1963:58.

(Nuvarande lydelse)

utgör för gift pensionsberättigad som i första stycket sägs *sextio* kronor och för annan pensionsberättigad *sjuttiofem* kronor för år; dock skola *index*tilllägg, vilka motsvara så många *hela* mångfalder av tre som pensionspristalet för juni 1962 överstiger 100, utgöra för gift pensionsberättigad fyrtio kronor och för annan pensionsberättigad femtio kronor för år. Därest pensionspristalet, efter att hava stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skola *index*tilllägg utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre.

(Föreslagen lydelse)

i första stycket sägs *sextiofem* kronor och för annan pensionsberättigad *åttiofem* kronor för år; dock skola *index*tilllägg, vilka motsvara så många mångfalder av tre som pensionspristalet *136* överstiger 100, utgöra för gift pensionsberättigad fyrtio kronor och för annan pensionsberättigad femtio kronor för år *samt index*tilllägg, vilka motsvara så många *hela* mångfalder av tre som pensionspristalet för juni månad 1965 överstiger *136*, utgöra för gift pensionsberättigad *sextio* kronor och för annan pensionsberättigad *sjuttiofem* kronor för år. Därest pensionspristalet, efter att hava stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skola *index*tilllägg utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre.

Atnjuter den ----- 1 ----- nämnda lag.
 Atnjuta makar ----- allmän försäkring.

16 §.

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1—4 övergångsbestämmelserna till lagen den 5 maj 1960 (nr 99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skola alltjämt äga motsvarande tillämpning. Dock skall beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga ettusensjuhundra kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 §

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1—4 övergångsbestämmelserna till lagen den 5 maj 1960 (nr 99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skola alltjämt äga motsvarande tillämpning. Dock skall beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att sådan pension minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga ettusensjuhundra kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 §

(Nuvarande lydelse)

2 mom. sistnämnda lag skall och procenttalet 20 utbytas mot 10.

(Föreslagen lydelse)

2 mom. sistnämnda lag skall och procenttalet 20 utbytas mot 10 samt beloppet 20 000 kronor utbytas mot 30 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1965.

För den, som åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension och vars pension jämlikt 18 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring utgår med högre belopp än som skolat utgivas med tillämpning av 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, skall pensionen höjas med belopp motsvarande dels den pensionsförhöjning som föranledes av ändringen i 11 § första stycket, dels indextillägg som utlöses efter den 30 juni 1965.

Förslag

till

Lag

om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa

Härigenom förordnas som följer.

Försäkring enligt lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa¹ må meddelas även för tid efter utgången av juni månad 1965, dock längst till utgången av juni månad 1970.

Den som vid utgången av juni månad 1965 är försäkrad enligt nämnda lag skall, om han ej begär annat, utan ny anmälan anses försäkrad även för tiden därefter.

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1960:182 samt av 2, 3 och 5 §§ se 1955:398.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutill-
lägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension**

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 25 maj 1962 om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Med årsinkomst ----- att utgiva.

Vid uppskattning av förmögenhets
avkastning skall denna höjas med tio
procent av det belopp, varmed förmö-
genheten må överstiga för den som är
gift *femtontusen* kronor och för an-
nan *tjugntusen* kronor.

Vid uppskattning av förmögenhets
avkastning skall denna höjas med tio
procent av det belopp, varmed för-
mögenheten må överstiga för den
som är gift *tjugotvåtusenfemhundra*
kronor och för annan *trettiotusen*
kronor.

Värdet av ----- av Konungen.

Ifråga om ----- sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas ----- tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1965.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av
folkpensioneringen

Härigenom förordnas, att 1 och 6—8 §§ lagen den 25 maj 1962 om finansiering av folkpensioneringen skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Till bestridande av kostnaderna för folkpensioneringen skola utgå bidrag i enlighet med vad nedan stadgas. I övrigt skola kostnaderna bestridas av statsmedel.

Till bestridande av kostnaderna för folkpensioneringen skola utgå bidrag i enlighet med vad nedan stadgas. I övrigt skola kostnaderna bestridas av statsmedel, *om annat ej följer av 6 §.*

6 §.

Kommun skall för varje år *bidra till kostnaderna för folkpensioneringen med*

dels viss andel, motsvarande en tiondels procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, av kostnaderna för följande förmåner, som under året utbetalats för inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, nämligen förtidspensioner jämte barntillägg till sådana pensioner, änkepensioner i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 juli 1960, samt hustrutillägg, dock att bidraget icke må överstiga tre femtedelar av nämnda kostnader och ej heller ett belopp mot-

Kommun skall för varje år *bestrida kostnaden för kommunala bostadstillägg, vilka under året utbetalats för pensionsberättigade som äro mantalsskrivna i kommunen.*

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

svarande en krona för varje skatte-
krona i kommunen,

dels ock viss andel, motsvarande
en femtedels procent för varje fullt
tiotal skatteören per invånare i kom-
munen, av kostnaderna för kommu-
nala bostadstillägg, som under året
utbetalats för pensionsberättigade,
mantalsskrivna inom kommunen,
dock högst fyra femtedelar och lägst
en fjärdedel av sagda kostnader.

7 §.

Vid bestämmandet av antalet skat-
teören per invånare i kommunen
skall hänsyn tagas till det antal skat-
tekronor och skatteören, som enligt
kommunalskattelagen påförts de till
kommunen skattskyldiga i taxerings-
längden för året med däri intill årets
utgång införda ändringar eller gjorda
tillägg, samt till antalet invånare vid
årets utgång.

Riksförsäkringsverket uträknar
varje kommuns kostnad för kommu-
nala bostadstillägg. Länsstyrelsen
ombesörjer uppbörd av belopp som
kommun skall erlägga.

8 §.

Varje kommuns bidrag uträknas
av riksförsäkringsverket.

Belopp som kommun skall erlägga
för visst år avräknas mot det för-
skott på kommunalskatt, som kom-
munen närmast följande år äger
uppbära enligt 72 § kommunallagen
den 18 december 1953 (nr 753) eller,
i fråga om Stockholms stad, enligt
76 § kommunallagen för Stockholm
den 1 mars 1957 (nr 50), med en
sjättedel vid varje utbetalningstill-
fälle. Avräkning i januari och mars
månader må dock ske med belopp
som riksförsäkringsverket bestäm-
mer på grund av en preliminär be-
räkning. Om belopp, som avräknats
i januari eller mars månad, icke
motsvarar en sjättedel av statsver-

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

kets fordran hos kommunen, skall härav betingad jämkning ske av det belopp som avräknas i maj månad.

Riksförsäkringsverket lämnar riksrevisionsverket, länsstyrelserna och kommunerna uppgift om belopp som skola avräknas.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1965. Äldre bestämmelser gälla dock alltjämt i fråga om kommuns bidrag till kostnader för folkpensionsförmåner, som utbetalats dessförinnan.

Förslag
till
Förordning

om ändrad lydelse av 2 § 4 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att 2 § 4 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

4 mom. Den som är pliktig erlægga i 1 § omförmäld sjukförsäkringsavgift och som taxerats enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser skall, om för den andra maken ej beräknats någon till statlig inkomstskatt *taxerad* inkomst och makarna blivit för inkomståret mantalsskrivna såsom tillhörande samma hushåll, påföras jämväl den andra makens sjukförsäkringsavgift för inkomståret och skall den sistnämnda maken vara fri från betalningsskyldighet för avgiften.

4 mom. Den som är pliktig erlægga i 1 § omförmäld sjukförsäkringsavgift och som taxerats enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser skall, om för den andra maken ej beräknats någon till statlig inkomstskatt *beskattningsbar* inkomst och makarna blivit för inkomståret mantalsskrivna såsom tillhörande samma hushåll, påföras jämväl den andra makens sjukförsäkringsavgift för inkomståret och skall den sistnämnda maken vara fri från betalningsskyldighet för avgiften.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1966. Äldre bestämmelser gälla dock alltjämt i fråga om sjukförsäkringsavgift för tid dessförinnan.

¹ Senaste lydelse av 2 § 4 mom. se 1954:340.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 februari 1965.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, fråga om *ändring i lagstiftningen om allmän försäkring m. m.* samt anför.

I prop. 1965: 1 (bil. 7 s. 23) har föreslagits standardhöjning av folkpensionerna fr. o. m. den 1 juli 1965. Den föreslagna höjningen föranleder ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring. Även vissa andra ändringar i lagstiftningen om allmän försäkring bör vidtas.

Vidare påkallas ställningstagande till frågan om försäkring efter den 30 juni 1965 enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

De s. k. socialförsäkringsbolagens rätt att efter utgången av år 1965 meddela försäkring enligt lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring bör även tas upp till ny prövning.

Socialförsäkringsbolagen

Frågans bakgrund m. m.

Försäkring enligt *lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring* (omtryckt 1962: 408) sker i riksförsäkringsverket och för ändamålet bildade ömsesidiga försäkringsbolag, vanligen kallade socialförsäkringsbolag.

På förslag i prop. 1961: 45 tog riksdagen ställning till frågan om en enhetlig administration av sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. I samma proposition föreslogs, att riksdagen skulle fatta principiellt beslut om att socialförsäkringsbolagen inte efter utgången av år 1965 skulle få meddela försäkring enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Riksdagen biföll förslaget och uttalade, att socialförsäkringsbolagen och dess personal genom

beslutet i god tid erhöll varsel om de förestående förändringarna och hade möjlighet att planlägga avvecklingen av rörelsen (L²U 1961: 45, rskr 294).

Sedermera tillkallades yrkesskadeutredningen för att göra en översyn av lagstiftningen om yrkesskador. I direktiven för utredningen framhölls bl. a. — i anslutning till en erinran om riksdagens nyss nämnda principbeslut — att utredningen hade att granska de olika problem som avvecklingen av socialförsäkringsbolagens verksamhet ger upphov till.

Yrkesskadeutredningen har avlämnat en promemoria angående avvecklingen av socialförsäkringsbolagens verksamhet. Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av riksförsäkringsverket, försäkringsinspektionen och Socialförsäkringsbolagens förening.

Yrkesskadeutredningen

I promemorian erinrar yrkesskadeutredningen om principbeslutet att socialförsäkringsbolagen inte skall få meddela yrkesskedeförsäkring efter utgången av år 1965 och upplyser, att utredningen inte ser sig i stånd att framlägga förslag till ny yrkesskadelagstiftning i sådan tid att frågan kan underställas 1965 års riksdag. Den nuvarande lagen om yrkesskedeförsäkring måste alltså gälla även under år 1966. I denna situation har utredningen ansett sig böra i särskild ordning redovisa resultatet av sina överväganden beträffande bolagen.

Utredningen framhåller, att socialförsäkringsbolagens rätt att bedriva försäkringsrörelse enligt 1 § lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse är beroende av koncession. Koncession beviljas av Kungl. Maj:t tills vidare eller för bestämd tid och förutsätter att bolagsordningen blivit stadfäst av Kungl. Maj:t. De nuvarande socialförsäkringsbolagen som är nio till antalet fick sina bolagsordningar stadfästa och erhöll koncession år 1950. Koncessionerna är beviljade tills vidare. Bolagen står under tillsyn av försäkringsinspektionen som är registreringsmyndighet.

Vidare anför utredningen, att bolagen har olika struktur och att deras verksamhet är av skiftande beskaffenhet. Vissa av bolagen är inriktade på särskilda verksamhetsområden, medan andra har en mera allmän inriktning. Delägare i bolagen är försäkringstagarna, dvs. de arbetsgivare som tecknat försäkring i bolagen. Antalet delägare utgjorde år 1962 sammanlagt omkring 65 000. Största antalet delägare i ett bolag utgjorde omkring 35 000 och minsta antalet knappt 100. Bolagens tillgångar — sammanlagt omkring 540 milj. kr. — varierade från omkring 225 milj. kr. till omkring 4,5 milj. kr. Antalet förvaltade livräntor utgjorde sammanlagt omkring 27 500, varav högsta antalet i ett bolag drygt 12 000 och lägsta antalet knappt 200. Bolagen har sammanlagt omkring 160 anställda.

En jämförelse mellan yrkesskedeförsäkringen i riksförsäkringsverket och i bolagen visar, att verket år 1960 hade omkring 290 000 försäkringstagare, under det att bolagen år 1962 hade omkring 65 000. Verkets årliga

premieintäkter uppgick till omkring 37 milj. kr. medan motsvarande siffra för bolagen var omkring 54 milj. kr. Det årliga antalet yrkesskadefall, som inte reglerats eller inte slutreglerats av allmän försäkringskassa och som alltså reglerades av yrkesskadeinrättningarna, utgjorde för verkets del 9 200 och för bolagen 7 500. Antalet av verket förvaltade livräntor var omkring 36 000, medan bolagens samlade livräntebestånd utgjorde omkring 27 500.

Eftersom den nuvarande yrkesskadeförsäkringslagen inte kan avlösas av en ny lagstiftning vid utgången av år 1965 har enligt utredningens mening grunden för 1961 års principbeslut undanröjts såvitt avser den tidpunkt då bolagens verksamhet skall upphöra. Det synes inte lämpligt att i slutskedet av den nuvarande yrkesskadeförsäkringslagens giltighetstid vidta någon ändring i administrationen. Utredningen utgår därför från att socialförsäkringsbolagen liksom hittills bedriver sin verksamhet under år 1966.

Avvecklingen av socialförsäkringsbolagens verksamhet medför vissa problem av administrativ och försäkringsrättslig natur. Enligt vedertagna principer torde en ny lagstiftning om yrkesskador bli tillämplig på skador, som inträffat efter lagstiftningens ikraftträdande, medan de äldre bestämmelserna får behålla sin giltighet för skador som inträffat dessförinnan. Härav följer, att bolagen, som inte skall delta i administrationen av den nya yrkesskadeförsäkringen, kommer att sakna försäkringstagare. Kvar står problemet om förvaltningen av de yrkesskadefall, som hänförs till tiden före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Enligt utredningens mening är det föga rationellt att ett flertal bolag under en längre tid bibehåller förvaltningen av ett krympande bestånd av ersättningsfall. Utredningen erinrar vidare om att löpande skadeersättningar, som beräknats enligt äldre ersättningsbestämmelser, under utvecklingens gång framstått såsom otillräckliga. De har därför enligt statsmakternas beslut förbättrats. Kostnaderna för förbättringen åvilar nu de arbetsgivare, som har att erlagga yrkesskadeförsäkringsavgifter för det år de kompletterande ersättningarna utgått. Socialförsäkringsbolagen redovisar härför uttagna medel till riks-försäkringsverkets omregleringsfond. När bolagen förlorar sina försäkringstagare och inte kan ta ut några försäkringsavgifter, måste de på bolagens försäkringsbestånd belöpande omregleringsmedlen tas ut i annan ordning. Utredningen finner det ur administrativ synpunkt angeläget att såväl beräkningen och uppbörden av dessa medel som utbetalningen av ersättningarna förenhetligas.

På anförda skäl har utredningen kommit till den uppfattningen att administrationen av de yrkesskador, som inträffat före den nya lagstiftningens ikraftträdande, bör samlas på en hand. Avvecklingen av bolagens verksamhet bör enligt utredningens mening lösas så att bolagens försäkringsbestånd överförs på riks-försäkringsverket. Överförandet förutsätter, såsom framgår

av det följande, att en uppgörelse därom träffas mellan verket och vederbörande bolag. En sådan uppgörelse kräver ingående beräkningar av olika slag, avseende bl. a. uppskattningen av de förpliktelser som åläggs verket. Därvid synes det angeläget att bolagen så långt möjligt får skadereserven för icke slutreglerade skadefall avvecklad, innan försäkringsbeståndet överförs till riksförsäkringsverket. Praktiska skäl talar för att överförandet inte sker på en gång utan under en viss övergångstid. Utredningen har stannat för en övergångstid av högst fem år och föreslår — under förutsättning att ny yrkesskadelagstiftning träder i kraft den 1 januari 1967 — att bolagens försäkringsbestånd före den 1 januari 1972 skall ha överförts på riksförsäkringsverket. Utredningen tillägger att den därmed inte tagit ställning till frågan hur administrationen av de äldre livräntorna på längre sikt bör lösas. Detta spørsmål får prövas i ett senare sammanhang.

Beträffande ordningen för riksförsäkringsverkets övertagande av socialförsäkringsbolagens försäkringsbestånd finns bestämmelser i 54 § yrkesskadeförsäkringslagen. För övertagandet fordras Kungl. Maj:ts medgivande. I fråga om sättet för transaktionens genomförande hänvisar paragrafen till bl. a. 295 § lagen om försäkringsrörelse.

Enligt utredningens uppfattning bör socialförsäkringsbolagens försäkringsbestånd kunna överföras på riksförsäkringsverket i samförståndets tecken och i första hand grundas på överenskommelser mellan vederbörande parter. Utredningen anser, att förutsättningarna härför är goda. Avvecklingsarbetet bör påbörjas utan tidsutdräkt. För både bolagen och verket torde det vara av intresse, att en plan för avvecklingsarbetet upprättas senast vid avvecklingsperiodens början. Överförandet bör i princip ske i den ordning, varom stadgas i 295 § lagen om försäkringsrörelse.

Reglerna i nämnda paragraf förutsätter ett i viss ordning träffat avtal mellan två försäkringsinrättningar om att den ena skall överta den andras försäkringsbestånd. Förfarandet härefter är relativt omständligt. Avtalet skall registreras och ansökan om tillstånd till verkställighet skall inges till försäkringsinspektionen. Vidare skall ett kungörelseförfarande äga rum. Först härefter kan inspektionen ge sitt tillstånd till avtalets verkställande. Beslutet härom skall ofördröjligen registreras. När så skett är den överlåtande inrättningen fritagen från sina förpliktelser på grund av det överlåtna försäkringsbeståndet, vilka i stället åvilar den övertagande inrättningen. En försäkringsinrättning som på detta sätt överlåtit hela sitt försäkringsbestånd är helt avkopplad från tillämpningen av yrkesskadeförsäkringslagen och skall träda i likvidation.

Utredningen framhåller att den nu återgivna ordningen för överförande av en försäkringsinrättnings försäkringsbestånd på en annan bör komma till användning också i förevarande fall. Med hänsyn till att överlåtelsen framtvings av statsmakternas beslut, är dock enligt utredningens mening en viss särreglering lämplig och erforderlig.

Utredningen anser att, om riksförsäkringsverket och socialförsäkringsbolagen enats om villkoren för överlåtelsen, avtalet därom bör äga giltighet och kunna verkställas utan medgivande av Kungl. Maj:t eller försäkringsinspektionen. Avtalet måste dock registreras och registreringen bör ha samma verkan som en registrering enligt 295 § lagen om försäkringsrörelse av försäkringsinspektionens beslut om tillstånd till avtalets verkställande.

När utredningen förordar att ett överlåtelseavtal bör kunna träda i tillämpning utan försäkringsinspektionens medgivande innebär detta inte att utredningen anser att inspektionen bör fungera uteslutande såsom en registreringsmyndighet. Inspektionen är allmän tillsynsmyndighet på detta område och avvecklingen synes böra ske under inspektionens överinseende. Vissa allmänna riktlinjer för övertagandena bör lämpligen dras upp av riksförsäkringsverket och bolagen, exempelvis genom en nämnd med representanter för båda parter. Därvid bör utrymme finnas för medverkan från försäkringsinspektionens sida, så att övertagandena kan gå smidigt.

Beträffande normerna för övertagandet vill utredningen helt allmänt uttala, att det synes naturligt att basera beräkningen av livräntebestandets värde på de för bolagen vid tidpunkten för överlåtelsen gällande försäkringstekniska grunderna. Värderingen av de för livräntereserven överlämnade säkerhetshandlingarna bör ske med utgångspunkt från att dessa skall ge en effektiv avkastning av samma storlek som förutsätts i ränteantagandet i de tillämpade grunderna. Vidare bör beaktas att bolagens förpliktelser på grund av försäkringsrörelsen inte är uppfyllda genom att betalningsskyldigheten för dittills kända fall överförs på verket. Hänsyn måste också tas till s. k. okända — ej anmälda — fall, som kan dyka upp långt fram i tiden.

Även om utredningen utgår från att överlåtelseavtal skall komma till stånd mellan parterna måste en metod tillskapas för lösning av eventuellt uppkommande meningsskiljaktigheter. Utredningen anser att dessa bör lösas genom ett skiljemannaförfarande, enligt vilket verket och vederbörande bolag utser två skiljemän var medan den femte skiljemannen utses av försäkringsinspektionen. Skiljemännens avgörande bör få samma verkan som ett i frivillig ordning tillkommet överlåtelseavtal.

Utredningen erinrar vidare om att Kungl. Maj:t kan dra in koncessionen, om något bolag — i motsats till vad utredningen förutsätter — inte lojalt skulle medverka till den förestående avvecklingen.

Slutligen framhåller utredningen, att det kan vara tveksamt vilka som under övergångstiden skall betraktas såsom delägare i bolagen. Med hänsyn till fördelningen av eventuellt förekommande överskott vid likvidationen, bör därför fastslås att den, som är delägare i ett socialförsäkringsbolag vid den tidpunkt då bolagen upphör att meddela yrkesskadeförsäkring, skall anses som delägare i bolaget jämväl för tiden därefter så länge bolaget består.

Remissyttranden

Remissorganen ansluter sig i allt väsentligt till vad utredningen förordat.

Med anledning av utredningens uttalande rörande de grunder, enligt vilka livräntebeståndets värde skall beräknas, yttrar *riksförsäkringsverket*, att det i och för sig synes naturligt att basera beräkningen på de för bolagen vid tidpunkten för överlåtelsen gällande grunderna. För bolagen infördes nya grunder fr. o. m. år 1960, vilka i fråga om beräkning av premiereserv dock inte fick omedelbar giltighet i full utsträckning. Med hänsyn härtill och till den risk som kan ligga i att gällande grunder beträffande t. ex. ränte- och dödlighetsantaganden inte är väl anpassade till vad som är skäligt vid den framtida tidpunkt, då överlåtelsen äger rum, bör enligt verkets mening även i denna del normerna för överlåtelsen kunna bli föremål för förhandlingar mellan parterna i den av utredningen föreslagna ordningen. *Försäkringsinspektionen* är av samma mening, medan *Socialförsäkringsbolagens förening* delar den uppfattning som utredningen gett uttryck åt. Föreningen framför vidare önskemål om att samtliga bolag skall få möjlighet att förvalta sina livräntebestånd under en avvecklingsperiod av minst fyra år efter det att bolagen upphört att vara försäkringsgivare.

Departementschefen

Yrkesskadeförsäkringen handhas av riksförsäkringsverket och nio av arbetsgivare för ändamålet bildade ömsesidiga s. k. socialförsäkringsbolag.

Vid 1961 års riksdag tog statsmakterna ställning till de organisatoriska frågorna för sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. I avvaktan på en utredning om yrkesskadeförsäkringens närmare utformning begränsades ställningstagandet i fråga om denna försäkringsgrens administration till ett principbeslut, som innebar att socialförsäkringsbolagen efter utgången av år 1965 inte skulle få meddela försäkring enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

Översynen av yrkesskadeförsäkringen har anförtrotts yrkesskadeutredningen, som också har att behandla problemen i samband med avvecklingen av socialförsäkringsbolagens verksamhet. Utredningen har anmält att den inte kan lägga fram förslag om en reviderad yrkesskadelagstiftning i sådan tid att den nuvarande lagen kan avlösas av en ny vid utgången av år 1965. En ny lag kan enligt vad utredningen uppger träda i kraft tidigast den 1 januari 1967. På grund härav utgår utredningen från att tidpunkten för bolagens avveckling skall framflyttas, så att bolagen får meddela försäkring enligt den nuvarande yrkesskadeförsäkringslagen under dess giltighetstid.

I likhet med yrkesskadeutredningen och remissorganen anser jag det inte lämpligt att vidta någon ändring i försäkringens administration innan

en ny yrkesskadestiftning kan träda i kraft. Tidpunkten för genomförandet av 1961 års principbeslut bör därför framflyttas. Jag bedömer att den nya lagstiftningen kan träda i kraft tidigast den 1 januari 1968. Med hänsyn härtill förordar jag sådan ändring av nämnda principbeslut att socialförsäkringsbolagen inte efter utgången av år 1967 skall äga meddela försäkring enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

En ny yrkesskadestiftning torde bli tillämplig endast på skador, som inträffat efter lagstiftningens ikraftträdande, medan de äldre bestämmelserna i princip får gälla för skador som inträffat dessförinnan. Jag är ense med utredningen om att detta äldre försäkringsbestånd till den del det förvaltas av socialförsäkringsbolagen successivt bör överföras på riksförsäkringsverket under en övergångstid av högst fem år efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. I anslutning till vad Socialförsäkringsbolagens förening anfört i sitt remissyttrande vill jag framhålla att, om bolagen på sätt utredningen förutsatt medverkar till rörelsens avveckling, möjlighet bör finnas att i väsentlig mån tillgodose föreningens önskemål om att avvecklingsperioden för de olika bolagen inte blir alltför kort. Att fastslå en generell minimitid på fyra år finner jag inte lämpligt.

Yrkesskadeförsäkringslagen och lagen om försäkringsrörelse innehåller vissa bestämmelser om ordningen för överförande av socialförsäkringsbolagens verksamhet på riksförsäkringsverket. I princip bör dessa bestämmelser komma till användning, men med hänsyn till de särskilda förhållandena i samband med socialförsäkringsbolagens avveckling torde som utredningen föreslagit en viss särreglering vara lämplig och erforderlig. Utredningen förordar i huvudsak följande principer för avvecklingen.

Överförandet av bolagens försäkringsbestånd på riksförsäkringsverket bör i första hand grundas på överenskommelser mellan parterna. En plan för avvecklingsarbetet bör upprättas senast vid avvecklingsperiodens början.

Sedan i ett visst fall verket och bolaget träffat avtal om villkoren för överlåtelsen, bör avtalet äga giltighet och kunna verkställas utan att Kungl. Maj:ts eller försäkringsinspektionens medgivande inhämtas. Avtalet bör registreras av försäkringsinspektionen och avvecklingen bör ske under inspektionens överinseende. Med registreringen skall det överlåtande bolaget vara fritaget från förpliktelser för det överlåtna försäkringsbeståndet. Vissa allmänna normer för övertagandet bör utarbetas av en nämnd med representanter för riksförsäkringsverket och bolagen och under medverkan från inspektionens sida. Beräkningen av livräntebeståndets värde vid överlåtelse bör baseras på de för bolagen vid tidpunkten för överlåtelsen gällande grunderna.

Skulle överlåtelseavtal inte kunna komma till stånd, bör meningsskiljaktigheterna lösas genom ett skiljemannaförfarande, varvid riksförsäkringsverket och vederbörande bolag utser två skiljemän var och en femte skilje-

man utses av försäkringsinspektionen. Skiljemännens avgörande bör få samma verkan som ett i frivillig ordning tillkommet överlåtelseavtal.

Den som är delägare i ett socialförsäkringsbolag vid den tidpunkt då bolagen upphört att vara försäkringsgivare bör anses som delägare även för tiden därefter så länge bolaget består.

De av utredningen förordade riktlinjerna för avveckling av socialförsäkringsbolagens verksamhet har praktiskt taget helt godtagits av remissorganen. Riksförsäkringsverket och försäkringsinspektionen anför dock, att även normerna för beräkningen av livräntebeståndets värde bör kunna bli föremål för förhandlingar mellan parterna i den av utredningen föreslagna ordningen.

För att socialförsäkringsbolagen redan nu skall kunna förbereda sig på avvecklingen bör statsmakterna ta ställning till principerna för denna. Jag anser, att yrkesskadeutredningens förslag är väl ägnat att läggas till grund för avvecklingen av bolagens verksamhet. Rörande beräkningen av livräntebeståndets värde ansluter jag mig dock till den av de båda ämbetsverken hävdade uppfattningen. Med denna modifikation biträder jag utredningens förslag. Jag föreslår, att riksdagen får tillfälle att yttra sig om de av mig förordade huvudgrunderna för avveckling av bolagens verksamhet. Förslag till erforderliga lagregler i ämnet ämnar jag lägga fram i samband med förslag till ny lagstiftning om yrkesskador.

Folkpensioneringen

Standardhöjning av folkpensioner

Departementschefen

I prop. 1965: 1 (bil. 7 s. 23) har föreslagits en standardhöjning av folkpensionerna fr. o. m. den 1 juli 1965 med 150 kr. för en ensam pensionär och 115 kr. för var och en av två pensionsberättigade makar. Med nuvarande antal indextillägg skulle ålderspensionens årsbelopp därefter bli för en ensam pensionär 4 000 kr. och för två pensionsberättigade makar tillsammans 6 250 kr. Motsvarande höjningar inträder beträffande förtidspension och änkepension. De angivna höjningarna avser hel pension. Om exempelvis en ensam förtidspensionär åtnjuter en tredjedel av hel förtidspension, blir alltså standardhöjningen för hans del 50 kr. För den som tagit ut ålderspension före 67 års ålder och med hänsyn härtill har reducerad pension blir höjningen i motsvarande mån reducerad.

Den föreslagna standardhöjningen kräver ändring av de i 11 § första stycket *lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring* (ändrad 1963: 58 och 1964: 157) angivna pensionsbeloppen.

Kostnaderna för standardhöjningen kan beräknas till 158 milj. kr. för budgetåret 1965/66.

Indextilläggens storlek

Departementschefen

I lagen om allmän försäkring är folkpensionsbeloppen uttryckta i procent av basbeloppet, vilket på visst sätt förändras efter ändringar i det allmänna prisläget. Av tekniska skäl har dock folkpensionernas anknytning till basbeloppet hittills kunnat genomföras endast i fråga om barnpensioner, barntillägg, invaliditetstillägg och invaliditetsersättning. Folkpensioneringens huvudförmåner ålderspension, förtidspension och änkepension indexregleras i stället på samma sätt som i den före 1963 gällande folkpensioneringslagen genom anknytning till pensionspristalet.

Pensionspristalet anger förhållandet mellan prisläget varje månad och prisläget i december 1951 och gäller för tredje månaden efter den som beräkningen avser. Folkpensionens grundbelopp ökas med ett indextillägg för varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger 100. Det senast fastställda pensionspristalet är 150 och antalet indextillägg 16. Storleken av varje indextillägg som utlösts före den 1 juli 1962 är 50 kr. för ensam pensionär och 40 kr. för vardera av två pensionsberättigade makar. De tillägg som utlösts därefter utgör 75 kr. för en ensam pensionär och 60 kr. för vardera av två makar. Av nu utgående 16 indextillägg har tolv utlösts före och fyra efter den 1 juli 1962.

För att folkpensionärerna skall få full kompensation för kommande prishöjningar — bl. a. de som föranleds av omsättningsskattens höjning — bör indextilläggen höjas. Jag förordar, att indextillägg som utlöses efter juni månad 1965 skall utgöra 85 kr. för ensam pensionär och 65 kr. för vardera av två pensionsberättigade makar.

Den föreslagna förbättringen av indextilläggen kräver ändring i 11 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring.

Den merkostnad för varje efter juni månad 1965 tillkommande indextillägg, som förbättringen medför, kan uppskattas till 10 milj. kr. för år räknat.

Samordningen mellan pensioneringen och yrkesskadeförsäkringen

Gällande bestämmelser

Lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring (ändrad 1964: 146 och 156) innehåller i 17 kap. 2 § bestämmelser om samordning mellan pension och yrkesskadeersättning. Folkpension och tilläggspension i form av förtidspension eller ålderspension minskas med $\frac{3}{4}$ av yrkesskadeersättning i form av sjukpenning jämte barntillägg eller livränta såsom skadad. Vidare

minskas folkpension i form av ålderspension, änkepension eller barnpension ävensom tilläggspension i form av änkepension eller barnpension med $\frac{3}{4}$ av efterlevandelivränta som tillkommer den pensionsberättigade från yrkesskadeförsäkringen. Minskningen görs i första hand på tilläggspension, om sådan finns. Folkpensionen får inte minskas mera än att den utgår, i form av förtidspension eller barnpension med minst $\frac{1}{4}$, i form av änkepension med minst $\frac{1}{2}$ samt i form av ålderspension med minst $\frac{3}{4}$ av belopp som eljest skolat utgå.

Före ikraftträdandet av lagen om allmän försäkring fanns inga bestämmelser om samordning mellan ålderspension och yrkesskadeersättning i den formen att avdrag gjordes på pensionsbeloppen. Förtidspensionens föregångare invalidpensionen var inkomstprövad och yrkesskadeersättning kunde därför reducera pensionsbeloppen. På grund av att visst belopp enligt inkomstprövningsreglerna var avdragsfritt kunde dock viss yrkesskadeersättning utgå jämsides med pensionen utan att denna reducerades. Ett förhållandevis stort antal pensionärer med yrkesskadelivränta hade vid ikraftträdandet den 1 januari 1963 av lagen om allmän försäkring större folkpension än vad som skulle utgå med tillämpning av samordningsreglerna i 17 kap. 2 §. Bl. a. med hänsyn härtill stadgas i 18 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring, att de nya bestämmelserna inte får föranleda sänkning av folkpensionsbeloppet för den som vid utgången av år 1962 åtnjöt folkpension, som ersatts av förmån enligt lagen om allmän försäkring. Ökningar av folkpensionen efter december 1962 — i form av standardhöjningar och indextillägg — påverkas däremot av samordningsbestämmelserna i lagen om allmän försäkring. Detta innebär att en livräntetagare, som har kvar sitt folkpensionsbelopp från december 1962, i princip inte får del av pensionshöjningar förrän den allmänna folkpensionsnivån nått sådan höjd att det enligt samordningsreglerna reducerade pensionsbeloppet motsvarar livräntetagarens pension vid utgången av år 1962. Riksdagen beslöt emellertid år 1964 att standardhöjningen av folkpensionerna fr. o. m. den 1 juli 1964 skulle — utan hinder av bestämmelserna i 17 kap. 2 § — tillkomma de pensionärer, vilkas pension utgår med tillämpning av 18 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring. En regel härom inflöt i övergångsbestämmelserna till lagen den 21 maj 1964 (nr 157) om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring.

Departementschefen

Den nuvarande samordningen mellan den allmänna pensioneringen och yrkesskadeförsäkringen är avsedd som ett provisorium i avbidan på en definitiv lösning av yrkesskadeförsäkringens ställning inom socialförsäkringen. Denna fråga utreds av yrkesskadeutredningen. Dess förslag till ny lagstiftning om yrkesskador kan beräknas bli framlagt i sådan tid att de nya

reglerna kan träda i kraft den 1 januari 1968. Även om det inför en förestående ny lagstiftning om yrkesskador bör undvikas att ändra samordningsreglerna, bör årets standardhöjning på samma sätt som fjolårets tillkomma de ålders- och förtidspensionärer, vilkas pension bestäms med tillämpning av 18 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring. Enligt min mening talar skäl för att också de indextillägg, som utlöses efter juni månad 1965, för de nämnda pensionstagarna undantas från tillämpning av 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring. Jag förordar att så sker genom en övergångsbestämmelse till den tidigare förordade ändringen av lagen angående införande av lagen om allmän försäkring. Det innebär alltså att de berörda pensionärerna får del av standardhöjningen och de indextillägg som utlöses efter den 30 juni i år.

Kostnaderna för de föreslagna uppmjukningarna av samordningsbestämmelserna vad avser standardhöjningen kan beräknas till 2,7 milj. kr. per år. Årskostnaden för varje indextillägg som tillkommer efter den 30 juni 1965 kan på grund av förslaget beräknas öka med 1,7 milj. kr.

Inkomstprövning av vissa folkpensionsförmåner

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 4 § lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension (ändrad 1963: 57) minskas hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg med $\frac{1}{3}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den överstiger för gift 1 200 kr. och för annan 1 700 kr. samt med $\frac{2}{3}$ av årsinkomsten i vad den överstiger för gift 1 700 kr. och för annan 2 400 kr. Om någon har rätt till såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg, minskas först bostadstillägget och därefter hustrutillägget.

Enligt 5 § samma lag avses med årsinkomst den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att åtnjuta under den närmaste framtiden. Härvid skall värdet av naturaförmån uppskattas efter regler, som fastställs av Kungl. Maj:t. Vidare innehåller paragrafen bestämmelser om s. k. skärpning av den eljest beräknade inkomsten vid förmögenhet av viss storlek. Enligt skärpningsregeln skall vid uppskattning av förmögenhets avkastning denna höjas med 10 % av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för gift 15 000 kr. och för annan 20 000 kr.

Årsinkomsten för envar av makar skall beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet skall för var och en beräknas utgöra hälften av makarnas sammanlagda förmögenhet.

Änkepension i anledning av dödsfall före den 1 juli 1960 minskas enligt 16 § lagen angående införande av lagen om allmän försäkring med $\frac{1}{3}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den överstiger 1 700 kr. För inkomstprövningen gäller i övrigt samma regler som beträffande kommunalt bostads-

tillägg till ensam pensionär. Om änkan har rätt till såväl änkepension som kommunalt bostadstillägg, minskas först bostadstillägget och därefter änkepensionen.

Kungl. Maj:t har i en kungörelse den 14 september 1962 (nr 519) angående uppskattning av värdet av naturaförmåner vid tillämpning av lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension, m. m. föreskrivit att, om inte särskilda skäl föranleder till annat, värdet av bostadsförmån eller annan naturaförmån skall uppskattas enligt de grunder som i sådant hänseende tillämpas vid taxering till statlig inkomstskatt. Enligt beskattningsbestämmelserna gäller som en huvudregel att värdet av bostadsförmån beräknas med ledning av i orten gällande hyrespris eller — i saknad av tillfälle till sådan jämförelse — efter annan grund som finnes lämplig. Inkomst av en- eller tvåfamiljsfastighet skall emellertid värderas enligt en schablonmetod, som innebär att inkomsten beräknas till 2,5 % av taxeringsvärdet samt att avdrag från nämnda inkomst inte medges för andra utgifter än ränta på lånat, i fastigheten nedlagt kapital och tomträttsavgäld. Härtill kommer ett extra avdrag med 200 kr. för fysisk person som är mantalsskriven på fastigheten.

Riksförsäkringsverket

På uppdrag av Kungl. Maj:t har riksförsäkringsverket undersökt om den höjning av taxeringsvärdena på fastigheter, som blir en följd av den pågående allmänna fastighetstaxeringen, motiverar jämkning i reglerna om inkomstprövning av folkpensionsförmåner.

Riksförsäkringsverket erinrar om att den s. k. skärpningsregeln medför att årsinkomsten för dem som innehar förmögenhet kan komma att beräknas till avsevärt högre belopp än vad inkomstprövningsreglerna eljest ger anledning till. Verket upplyser, att värdet av fastighet vid förmögenhetsuppskattningen regelmässigt anses överensstämma med taxeringsvärdet. En höjning av taxeringsvärdena skulle alltså komma att inte obetydligt påverka fastighetsägares möjligheter att erhålla inkomstprövade pensionsförmåner, om inte särskilda åtgärder vidtas.

Verket anser att någon ändring av reglerna om den avdragsfria inkomsten eller avdragsfaktorn — $\frac{1}{3}$ resp. $\frac{2}{3}$ av inkomst över vissa belopp — inte bör komma i fråga. I stället bör en uppmjukning av skärpningsregeln övervägas. Verket erinrar om att skärpningsprocenten fr. o. m. den 1 januari 1963 sänkts från 20 till 10. Som motivering för sänkningen anfördes att skärpningsprocenten 20 otvivelaktigt verkade hårt, något som särskilt framträdde om taxeringsvärdena på egna hemsfastigheter skulle komma att höjas mera avsevärt. En ytterligare sänkning av skärpningsprocenten är enligt verkets mening en så genomgripande åtgärd att den inte bör övervägas i detta sammanhang.

Riksförsäkringsverket diskuterar i fortsättningen möjligheten att elimi-

nera verkningarna av höjda taxeringsvärden genom en höjning av de gränslöpp, där verkningarna av skärpningsregeln inträder, f. n. 30 000 kr. för makar och 20 000 kr. för ensam pensionär. Riksförsäkringsverket utgår från de riktlinjer för fastighetstaxeringen, som dragits upp vid ett möte i maj 1964 med landskamrerarna och som rekommenderar en höjning av taxeringsvärdena på jordbruksfastigheter och tvåfamiljstvillor med i genomsnitt 25 % för hela riket. För enfamiljstvillor rekommenderas en höjning av taxeringsvärdena med i genomsnitt 40 %. Taxeringshöjningarna kommer dock att variera betydligt såväl mellan olika län som inom länen.

Verkningarna av en 25-procentig höjning av taxeringsvärdena skulle enligt riksförsäkringsverkets bedömning vid mindre förmögenheter elimineras genom att de skärpningsfria beloppen höjs med omkring 50 %. Verket erinrar vidare om att en ensam pensionär, vars enda inkomst utgörs av förmögenhetsavkastning på 4 %, enligt nu gällande regler kan ha en förmögenhet på ungefär 26 400 kr. utan att något avdrag sker på inkomstprövade pensionsförmåner. Efter en 50-procentig höjning av de skärpningsfria beloppen stiger det förmögenhetsbelopp som den pensionsberättigade kan ha utan att avdrag sker till 33 500 kr. För makar stiger motsvarande förmögenhetsvärde från 38 500 kr. till 49 200 kr.

Effekten av en 50-procentig höjning av de skärpningsfria beloppen kommer, fortsätter verket, att variera med taxeringsvärdetegringarna i olika fall och de olika regler för avkastningens beräkning som tillämpas. Riksförsäkringsverket har undersökt de sammantagna verkningarna av en 25-procentig höjning av taxeringsvärdena och en 50-procentig höjning av de skärpningsfria beloppen i olika fall. Av undersökningen framgår bl. a. att en ensam pensionär, som äger en till 35 000 kr. taxerad en- eller tvåfamiljfastighet och vars enda inkomst utgörs av den beräknade fastighetsavkastningen, enligt gällande regler får sina inkomstprövade pensionsförmåner minskade med 157 kr. Efter angivna ändringar av taxeringsvärde och skärpningsfritt belopp skulle minskningen av pensionsförmånerna bli 117 kr. Utgör fastighetens *nuvarande* taxeringsvärde resp. 40 000, 45 000, 50 000 och 55 000 kr., uppgår minskningen enligt gällande regler till resp. 500, 913, 1 333 och 1 747 kr., medan den efter nyss angivna ändringar skulle bli resp. 500, 1 000, 1 500 och 2 000 kr. För makar, som båda har inkomstprövade förmåner, skulle en 25-procentig höjning av taxeringsvärdena och en 50-procentig höjning av de skärpningsfria beloppen medföra, att avdraget på de inkomstprövade förmånerna blir lägre eller lika stort som för närvarande upp till ett *nuvarande* taxeringsvärde på fastigheten av 60 000 kr., medan avdraget vid högre taxeringsvärden skulle stiga något jämfört med nu gällande regler. Vid beräkningarna har förutsatts att pensionären inte har annan förmögenhet än fastigheten samt att denna är skuldfri. Vidare har antagits att den *nuvarande* 2,5-procentregeln för inkomstberäkningen ändras så att procentsatsen sänks till 2. Slutligen har beaktats det särskilda avdraget på 200 kr.

Riksförsäkringsverket framhåller, att undersökningarna ger vid handen att effekten av en höjning av de skärpningsfria beloppen med 50 % skulle bli störst vid lägre förmögenhetsvärden och relativt långsamt avta vid stigande värden. Detta bör enligt verkets uppfattning godtas särskilt med hänsyn till att folkpensionärer med större förmögenhet fick en kraftig reduktion av avdraget på inkomstprövade pensionsförmåner genom den fr. o. m. år 1963 företagna sänkningen av skärpningsprocenten från 20 till 10.

Riksförsäkringsverket föreslår alltså att de skärpningsfria beloppen höjs från sammanlagt 30 000 kr. till 45 000 kr. för makar och från 20 000 kr. till 30 000 kr. för ensam pensionär. Åtgärden bör enligt verkets mening vara generell och alltså gälla också för folkpensionärer med förmögenhetstillgångar i form av exempelvis banktillgodohavanden och andra fordringar. I den mån tillgångarna är av sådan storlek att de enligt gällande regler föranleder avdrag på inkomstprövad pensionsförmån, kommer åtgärden för dessa pensionärer att medföra en omedelbar rätt att efter ansökan erhålla förhöjning av utgående förmån. Vissa pensionstagare som nu på grund av förmögenhetens storlek är helt uteslutna från rätt till inkomstprövad förmån kommer att efter ansökan kunna erhålla sådan.

Riksförsäkringsverket anför, att det inte varit möjligt att göra mera exakta beräkningar av den föreslagna ändringens inverkan på kostnaderna för de inkomstprövade pensionsförmånerna. För fastighetsägare torde den föreslagna höjningen av de skärpningsfria beloppen i stort sett kompensera effekten av de höjda taxeringsvärdena. Kostnaderna för de nya eller höjda förmåner, som tillkommer innehavare av förmögenhet i form av exempelvis banktillgodohavanden, uppskattar verket till omkring 10 milj. kr. per år.

Remissyttranden

Över riksförsäkringsverkets förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av riksskattenämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kristianstads, Västmanlands och Västerbottens län, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet och Sveriges folkpensionärers riksorganisation.

Riksförsäkringsverkets förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissorganen. Den föreslagna höjningen av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen anses väl avvägd. Allmänt gillas att jämkningen av förmögenhetsgränserna får slå igenom även för innehavare av andra förmögenhetstillgångar än fastighet.

Att sträcka sig längre än vad verket föreslagit skulle enligt *överståthållarämbetets* mening innebära en av förhållandena icke betingad favör för innehavare av andra förmögenhetsobjekt än fastighet. Ämbetet tillägger, att man i de fall höjningen av taxeringsvärdena blir särskilt kraftig inte kan bortse från att de för fastighetsägaren motsvaras av en reell förmögenhetsökning. Även *Svenska stadsförbundet* anser, att en höjning av de skärpningsfria beloppen utöver vad verket föreslagit inte bör komma i fråga i detta sam-

manhang. Enligt förbundets uppfattning måste man nämligen även beakta de kommunalekonomiska konsekvenserna av ökade inkomstprövade förmåner till följd av att uppflyttningen av skärpningsgränserna också avser förmögenheter av annat slag än fastighet. *Sveriges folkpensionärers riksorganisation* tillstyrker förslaget under förutsättning att procenttalet för beräkning av intäkt av en- och tvåfamiljsfastigheter sänks från 2,5 till 2.

Departementschefen

Kommunala bostadstillägg, hustrutillägg och änkepensioner i anledning av dödsfall före den 1 juli 1960 är underkastade inkomstprövning. Denna innebär, att pensionsförmånen enligt vissa regler minskas med den pensionsberättigades årsinkomst vid sidan av folkpensionen i den mån denna inkomst överstiger visst belopp. Vidare gäller att förmögenhet överstigande för ensam pensionär 20 000 kr. och för makar tillsammans 30 000 kr. medför höjning av årsinkomsten med 10 % av det belopp varmed förmögenheten överstiger nyss nämnda gränobelopp. En gift pensionsberättigads inkomst och förmögenhet anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenhet.

Vid beräkningen av årsinkomsten skall värdet av bostadsförmån eller annan naturaförmån som regel uppskattas enligt de grunder som tillämpas vid taxering till statlig inkomstskatt. Härav följer bl. a. att inkomst av en- och tvåfamiljsfastigheter beräknas till 2,5 % av taxeringsvärdet samt att avdrag från nämnda inkomst medges för ränta på lånat, i fastigheten nedlagt kapital och dessutom med 200 kr. om innehavaren är mantalsskriven på fastigheten.

De nuvarande bestämmelserna om förmögenhetsskärpningen har gällt sedan den 1 juli 1957, dock med den ändringen att skärpningsprocenten sänktes från 20 till 10 fr. o. m. den 1 januari 1963. Som motivering härför anfördes att den högre skärpningsprocenten verkade hårt, vilket skulle framträda särskilt om taxeringsvärdena på egnahemsfastigheter höjdes mera avsevärt.

För att neutralisera verkningarna av de höjda fastighetstaxeringsvärdena vid 1957 års allmänna fastighetstaxering beslöt statsmakterna, att de skärpningsfria beloppen skulle höjas. Med anledning av den nu pågående fastighetstaxeringen har riksförsäkringsverket haft uppdrag att utreda om en ny jämkning i gällande bestämmelser rörande inkomstprövningen är motiverad. Verket föreslår att de skärpningsfria beloppen höjs med 50 % från 20 000 kr. till 30 000 kr. för ensam pensionär och från 15 000 kr. till 22 500 kr. för gift pensionsberättigad, dvs. för makar sammanlagt från 30 000 kr. till 45 000 kr.

Jag anser det angeläget, att folkpensionärer som har egna hem eller därmed jämförliga fastigheter inte på grund av en förmögenhetsökning som i huvudsak är av nominell natur kommer i väsentligt sämre läge i fråga om rätten till inkomstprövade pensionsförmåner. Sådana konsekvenser av den

pågående fastighetstaxeringen bör undvikas. Det av riksförsäkringsverket framlagda förslaget, som gillats av remissorganen, anser jag väl avvägt. Jag förordar att det genomförs. I detta sammanhang bör beaktas att inkomstprövningsreglerna påverkas av att procentsatsen för beräkning av intäkt av en- och tvåfamiljsfastigheter sänks från 2,5 till 2. Kungl. Maj:t har den 5 februari 1965 beslutat föreslå riksdagen sådan ändring i skattereglerna. En ändring i dessa slår automatiskt igenom i reglerna om inkomstprövningen av folkpensionsförmåner.

Den föreslagna uppmjukningen av skärpningsreglerna är av generell natur och således likformig för förmögenhetsinnehavare med fastighet och sådana, vilkas förmögenhet består av exempelvis banktillgodohavanden. För vissa pensionstagare kommer åtgärden att medföra rätt att efter ansökan erhålla förhöjning av utgående inkomstprövade pensionsförmåner, varjämte vissa pensionärer som nu på grund av förmögenhetens storlek är helt uteslutna från rätt till sådan förmån kommer att efter ansökan bli berättigade därtill.

Kostnadsökningen på grund av ändringen kan uppskattas till omkring 10 milj. kr. per år, varav huvuddelen faller på kommunerna.

Folkpension till anstaltsvårdade

Gällande bestämmelser

Enligt 10 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring får folkpension till den som under hel månad åtnjuter anstaltsvård på statens bekostnad inte utgå med mer än för år räknat 15 % av basbeloppet. Vid nuvarande basbelopp 5 000 kr. är alltså årsbeloppet för folkpension i dessa fall högst 750 kr. Kan den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd uppenbarligen inte tillgodogöra sig nämnda belopp till sin personliga nytta, kan riksförsäkringsverket ytterligare sätta ned beloppet, dock till lägst 200 kr. per år. Enligt andra stycket i samma paragraf kan allmän försäkringskassa medge nära anhörig, vilken för sitt upphålle är beroende av den pensionsberättigade, rätt att helt eller delvis uppbära sådan del av folkpension, som på grund av bestämmelserna i första stycket inte skall utges.

Är pensionstagare i annat fall än nu sagts under hel månad intagen i annan anstalt än sjukhus eller åtnjuter han vård eller försörjning mot avgift, som erläggs av kommun eller landstingskommun, har enligt bestämmelser i 10 kap. 3 § första stycket lagen om allmän försäkring den som driver anstalten respektive kommunen eller landstingskommunen rätt att, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, uppbära så stor del av folkpensionen, som täcker vårdkostnaden. Även i dessa fall gäller, att den pensionsberättigade själv har rätt att erhålla viss del av pensionen för sitt personliga behov. Med stöd av 10 kap. 3 § har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 393) om rätt i vissa fall för kommun eller annan att uppbära folkpension

(ändrad 1963: 37 och 1964: 582). Det fickpenningbelopp, som enligt 4 § kungörelsen i dess lydelse fr. o. m. den 1 november 1964 skall tillhandahållas den pensionsberättigade, utgör 780 kr. om året.

Departementschefen

Av den lämnade redogörelsen framgår att bristande överensstämmelse f. n. råder mellan de belopp som skall tillhandahållas den pensionsberättigade för hans personliga behov i de fall då pensionen på grund av anstaltsvistelse m. m. sätts ned och då pensionen uppbärs av den som svarar för vårdkostnaden. Vid vård på statens bekostnad utgör beloppet f. n. 750 kr., medan det vid vård på kommunal eller landstingskommunal anstalt utgör 780 kr. Det förra beloppet varierar automatiskt vid ändringar i basbeloppet, under det att ändringar i det senare är beroende på Kungl. Maj:ts beslut. Då reglerna rörande de belopp, som i de båda fallen bör tillkomma den pensionsberättigade personligen, bör överensstämma, förordar jag att 10 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring ändras så att Kungl. Maj:t får fastställa det belopp med vilket pensionen högst får utgå.

Kostnadsfrågor m.m.

Departementschefen

I det föregående har angivits de kostnadsökningar, som blir en följd av de föreslagna ändringarna i reglerna om folkpension. Till dessa frågor liksom till anslagsbehovet för folkpensioneringen under nästa budgetår avser jag att återkomma efter den lagrådsbehandling av vissa lagförslag som jag ämnar hemställa om.

Enligt vad jag inhämtat avser chefen för finansdepartementet att inom kort föreslå proposition till riksdagen om grunderna för kommunal skatteutjämning m. m., innebärande bl. a. att kommunerna skall bestrida kostnaderna för kommunala bostadstillägg, medan staten skall svara för övriga folkpensionskostnader. De ändrade finansieringsreglerna är avsedda att tillämpas på de pensionsförmåner som utbetalas fr. o. m. år 1965. Förslagets genomförande förutsätter ändring i *lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen* som jag nu vill anmäla. Den kostnadsökning som de ändrade finansieringsreglerna medför ämnar jag redovisa i samband med anmälan av anslagsbehovet för folkpensioneringen.

I samband med ändringen av reglerna om kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna bör en ändring ske i fråga om ordningen för inbetalning av kommunernas kostnadsandelar. Nu gäller enligt kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 399) om inbetalning av kommunernas andelar i folkpensioner att bidrag, som kommun har att utge för visst år, skall inbetalas före utgången av mars månad följande år. Inbetalning behöver dock inte ske förrän en månad efter det riksförsäkringsverket lämnat kommunen uppgift om det

belopp som skall erläggas. Underlåter kommunen att betala inom föreskriven tid, skall kommunen erlägga dröjsmålsränta efter 6 %. Från kommunalt håll har framhållits som önskvärt att kommunerna får fullgöra sina inbetalningar under flera terminer, lämpligen i samband med att staten utbetalar kommunalskatt till kommunerna. Riksdagen har med likartad motivering hemställt om utredning av frågan om inbetalning av kommunernas andelar av folkpensionskostnaderna (rskr 1963: 352). Ett förslag har utarbetats av riksförsäkringsverket, innebärande att kommunernas inbetalningar görs vid tre tillfällen i samband med utbetalning av förskott på kommunalskatten. Förslaget har i huvudsak tillstyrkts i inhämtade remissyttrandet, dock med den erinran från vissa remissorgans sida att inbetalningen bör fördelas på sex tillfällen.

Enligt min mening bör betalning av kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen ske i anslutning till utbetalningen av förskott på kommunalskatten. Uppbörderna bör handhas av länsstyrelserna. Härigenom tillgodoses de kommunala önskemålen samtidigt som administrationen förenklas till ett avräkningsförfarande, så att en sjättedel av kostnaden för kommunala bostadstillägg under ett år avräknas vid varje tillfälle då förskott på kommunalskatt betalas under följande år. Vid utbetalningarna i januari och mars månader torde avräkning få ske med belopp som riksförsäkringsverket bestämmer på grund av en preliminär beräkning. Om det i januari eller mars månad avräknade beloppet inte motsvarar en sjättedel av statsverkets fordran hos kommunen, bör härav betingad jämkning ske av det belopp som avräknas i maj månad. De nya reglerna bör införas i lagen om finansieringen av folkpensioneringen.

Sjukförsäkringen

Sjukförsäkringsavgifterna m.m.

Gällande bestämmelser m. m.

Den som är inskriven hos allmän försäkringskassa skall enligt 19 kap. 2 § lagen om allmän försäkring erlägga sjukförsäkringsavgift. I denna avgift ingår dels avgift avseende kassans utgifter för sjukpenning jämte barn-tillägg samt moderskapspenning, dels avgift avseende kassans utgifter för sjukvårdersättning.

Avgift avseende utgifter för sjukvårdersättning utgår, om den försäkrades eller, då den försäkrade taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, de samtaxerade makarnas till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxering året näst efter det år avgiften avser uppgår till minst 2 400 kr. Försäkrade, som vid avgiftsårets utgång fyllt 67 år eller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension, är befriade från avgift. Om den avgiftspliktige vid taxeringen till statlig inkomstskatt

erhållit särskilt avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga, avses enligt fjärde stycket i nyssnämnda paragraf med taxerad inkomst vad som återstår sedan den taxerade inkomsten minskats med nämnda avdrag. Vidare tillämpas enligt 19 kap. 6 § femte stycket lagen om allmän försäkring en avtrappningsregel, som innebär att avgiften är maximerad till ett belopp motsvarande summan av 10 kr. och en femtedel av den taxerade inkomsten över 2 400 kr.

Sjukförsäkringsavgifterna fastställs av riksförsäkringsverket efter kassornas hörande. Avgifterna varierar kassorna emellan men inom en och samma kassa är avgiften för sjukvårdsersättning lika stor för alla avgiftspliktiga. De avgifter för sjukvårdsersättning som skall inräknas i preliminär skatt för år 1965 utgör 85 kr. i Stockholm och 73 kr. i landet i övrigt.

Departementschefen

Avgift avseende allmän försäkringskassas utgifter för sjukvårdsersättning tas ut av försäkrade, vilkas till statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till minst 2 400 kr. Samma taxerade belopp utgör gräns för skyldigheten att betala folkpensionsavgift. I syfte att nå en bättre anpassning till skatteförmågan, sådan den tar sig uttryck vid inkomsttaxeringen, har i prop. 1965: 14 föreslagits, att folkpensionsavgiften i stället skall beräknas på grundval av den beskattningsbara inkomsten. De skäl som anförts för en omläggning av skyldigheten att erlägga folkpensionsavgift kan också anföras för en motsvarande omläggning av skyldigheten att erlägga avgift för sjukvårdsersättning.

En sådan åtgärd skulle undanröja vissa olägenheter, som är förknippade med de nuvarande reglerna. På grund av att avgift för sjukvårdsersättning påförs alla försäkrade, vilkas taxerade inkomst uppgår till minst 2 400 kr., blir förhållandevis många påförda sådan avgift även om de har låg inkomst och nedsatt skatteförmåga. Samtaxerade makar eller en ogift person, änka, änklings eller fränskild med hemmavarande barn under 18 år får betala avgift om den taxerade inkomsten ligger mellan 2 400 kr. och 4 500 kr., trots att statlig och kommunal inkomstskatt inte skall erläggas. Efter ortsavdraget 4 500 kr. blir nämligen den beskattningsbara inkomsten 0. De särskilda bestämmelserna om extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga är inte tillämpliga, eftersom den beskattningsbara inkomsten redan är 0. Hade den taxerade inkomsten i stället varit exempelvis 5 000 kr. eller 6 000 kr. skulle extra avdrag ha kunnat medges med så stort belopp som erfordras för att nedbringa den efter ortsavdraget återstående inkomsten till 0 eller alltså med 500 kr. resp. 1 500 kr. Skyldigheten att erlägga avgift för sjukvårdsersättning skulle dock ha stått kvar. Nu nämnda olägenheter försvinner, om avgiftsskyldighet inträder först när beskattningsbar inkomst beräknats.

Jag förordar sådan ändring i 19 kap. 2 § tredje stycket lagen om allmän försäkring, att avgift avseende utgifter för sjukvårdsersättning skall erläggas

av en försäkrad, om till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats antingen för honom själv eller för make med vilken han samtaxeras. Om mannen har beskattningsbar inkomst, utgår alltså avgift för hustrun även om hon inte har någon inkomst. Reglerna i 19 kap. 2 § fjärde stycket och 6 § femte stycket lagen om allmän försäkring kan slopas. Samtidigt bör viss ändring göras i 2 § 4 mom. *uppbördsförordningen den 5 juni 1953* (nr 272, ändrad 1954: 340). Det kan framhållas, att ändringen av reglerna om avgiftsplikten inte berör rätten till sjukvårdsförmåner.

Genom den förordade omläggningen uppkommer ett avgiftsbortfall för de allmänna försäkringskassorna, som kan uppskattas till omkring 20 milj. kr. per år. För att kompensera kassorna för detta avgiftsbortfall torde avgiften behöva höjas med i genomsnitt 5 kr. för varje avgiftspliktig eller 10 kr. för två makar.

I anslutning till de behandlade reglerna om sjukförsäkringen vill jag föreslå en lagändring av administrativ innebörd.

Vissa kommuner bereder medellösa eller mindre bemedlade personer läkarvård utan kostnad eller mot låg avgift. I sådana fall kan kommunerna enligt bestämmelser i 2 kap. 7 § första stycket lagen om allmän försäkring efter medgivande av Kungl. Maj:t erhålla ersättning från försäkringskassan för läkarvårdskostnaden. En stadgad praxis på området har numera utbildats. Som ett led i strävandena att decentralisera förvaltningen bör befogenheten att medge kommunerna rätt till ersättning flyttas från Kungl. Maj:t till de allmänna försäkringskassorna. Jag föreslår att lagrummet ändras i enlighet härmed. Fastställandet av de grunder efter vilka ersättning skall utgå bör liksom f. n. ankomma på Kungl. Maj:t.

Förlängning av den s.k. T-försäkringen

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt *lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa* (ändrad 1955: 398 och 1960: 182) äger den, som vid utgången av år 1954 var medlem av erkänd sjukkassa för erhållande av sjukpenning men som inte är sjukpenningförsäkrad enligt 1947 års lag om allmän sjukförsäkring, rätt att för tiden intill utgången av juni 1965 genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning i allmän sjukkassa (1 §). Försäkring enligt 1954 års lag kallas vanligen »T-försäkring». Anmälan för erhållande av försäkring skall ha gjorts före den 31 juli 1955 eller, såvitt angår den som blivit sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen men vars försäkring sedermera upphört, inom två veckor från det beslutet därom delgavs honom. T-försäkringen gäller från det att den tidigare sjukpenningförsäkringen i erkänd eller allmän sjukkassa

upphört att gälla men endast om den försäkrade fullgjort sin skyldighet att erlägga avgift också för försäkringen i den erkända sjukkassan. I fråga om rätten till försäkringsförmån anses den nya försäkringen utgöra fortsättning av den tidigare (2 §). T-försäkringen skall avse sjukpenning om 1, 2 eller 3 kr., dock högst det av nämnda belopp som med 50 öre överstiger den sjukpenning, för vilken medlemmen vid utgången av år 1954 var försäkrad i erkänd sjukkassa under de första 90 sjukhjälpdagarna. Till sjukpenningen utges barntillägg. Sjukpenning utges endast vid total förlust av arbetsförmågan. För dag då den försäkrade åtnjuter sjukhusvård skall sjukpenning som överstiger 1 kr. 50 öre nedsättas till detta belopp. Vid varje sjukdom utges sjukpenning för högst 90 dagar (3 §).

Den årliga avgiften för T-försäkring utgör tolv gånger sjukpenningens belopp (4 §). Statsbidrag för försäkringen utgår med 20 % av vad som utgivits i sjukpenning och med 75 % av utgifterna för barntillägg. Kostnaderna för försäkringen skall, i den mån de inte täcks av avgifter, statsbidrag och andra tillgängliga medel, belasta försäkringen för grundsjukpenning i vederbörande kassa (5 §).

I övrigt skall vad som är stadgat rörande frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa lända till efterrättelse i tillämpliga delar, dock att karenstiden alltid skall vara tre dagar (6 §).

Fr. o. m. den 1 januari 1963 har sjukförsäkringslagen ersatts av lagen om allmän försäkring och de allmänna sjukkassorna ombildats till allmänna försäkringskassor.

Enligt uppgifter, som erhållits från riksförsäkringsverket, var 98 081 personer T-försäkrade vid utgången av år 1955, medan motsvarande antal vid utgången av år 1963 var 87 599. Totalt har antalet försäkrade således under tiden 1955—1963 minskat med 10 482 personer. Nedgången var särskilt kraftig från år 1955 till år 1956. Därefter var beståndet relativt konstant under en följd av år. Fr. o. m. år 1963 har åter konstaterats en mera betydande nedgång. En uppdelning efter de försäkrades ålder vid utgången av åren 1955 och 1963 visar, att en minskning skett inom åldersgrupper under 75 år medan de äldres antal ökat. Vid utgången av år 1963 var 61 % av de försäkrade 70 år eller mer. Nära 94 % var 60 år eller mer. Männens medelålder uppgick till 74,2 år och kvinnornas till 70,4 år. Statsbidraget för försäkringen uppgick för år 1963 till ungefär 537 000 kr.

Departementschefen

Lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa — den s. k. T-försäkringen — tillkom för att övergångsvis bereda dem, som vid utgången av år 1954 var sjukpenningförsäkrade i erkänd sjukkassa men som inte är sjukpenningförsäkrade enligt den obligatoriska sjukförsäkringen, tillfälle att genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning. Denna möjlighet står öppen inte

endast för den, som inte blivit obligatoriskt sjukpenningförsäkrad, utan även för den vars obligatoriska försäkring upphört. Försäkringen skall avse en sjukpenning av 1, 2 eller 3 kr. per dag, dock högst det av nämnda belopp, som med 50 öre överstiger den sjukpenning, för vilken den försäkrade vid utgången av år 1954 var försäkrad i erkänd sjukkasse under de första 90 sjukhjälpdagarna. Sjukhjälpstiden vid varje sjukdom är högst 90 dagar.

Möjligheten att teckna försäkring enligt 1954 års lag liksom redan tecknade försäkringar upphör enligt gällande bestämmelser vid utgången av juni månad 1965. Jag förordar, att möjlighet till T-försäkring skall bestå till utgången av juni månad 1970. En försäkring, som gäller vid utgången av juni månad 1965, bör, om inte den försäkrade begär annat, utan särskild anmälan fortsätta att gälla även därefter dock längst till utgången av juni månad 1970.

Departementschefens hemställan

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående ändring i lagen om allmän försäkring, lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen angående införande av lagen om allmän försäkring, lag om fortsatt försäkring enligt lagen med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse, lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension, lag angående ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen samt förordning om ändrad lydelse av 2 § 4 mom. uppborädsförordningen.

Av förslagen, vilka torde få fogas såsom *bilaga*¹ till detta protokoll, är de tre förstnämnda av den natur att lagrådets yttrande bör inhämtas över dem.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att lagrådets yttrande över upprättade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,

2) lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring, och

3) lag om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkasse

mätte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Anders Leion

¹ Bilagan som, bortsett från en redaktionell jämkning, är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen har uteslutits här.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 mars 1965.

Närvarande:

justitierådet HAGBERGH,
regeringsrådet WILKENS,
justitieråden RIBEN,
BERGSTEN.

Enligt lagrådet den 25 februari 1965 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 februari 1965, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring*, 2) *lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring*, och 3) *lag om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av rättsavdelningschefen B. O. Hamdahl.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Stig Granqvist

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 5 mars
1965.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, lagrådets den 1 mars 1965 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 11 februari 1965 remitterade förslagen till 1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, 2) lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring och 3) lag om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

Föredraganden upplyser, att lagrådet lämnat förslagen utan erinran, samt hänvisar i övrigt till statsrådsprotokollet den 11 februari 1965 och anför.

Folkpensionskostnaderna

Då hänsyn tas till de av mig förordade lagändringarna kan statens kostnader för folkpensioner för budgetåret 1965/66 beräknas enligt följande uppställning vari beloppen anges i milj. kr.

Förmånsslag	Statens kostnader 1965/66	Förändring från 1964/65		
		Totalt	Höjda förmånsbelopp, flera penslonärer m. m.	Ändrad finansiering
Ålderspension.....	3 317	+ 371	+ 371	—
Förtidspension.....	660	+ 388	+ 67	+ 321
Hustrutillägg.....	101	+ 59	+ 10	+ 49
Ånkepension				
huvudfall.....	197	+ 41	+ 41	—
övergångsfall.....	120	+ 63	+ 4	+ 59
Barnpension.....	43	+ 2	+ 2	—
Barntillägg.....	16	+ 9	+ 1	+ 8
Invalditetsersättning m. m.....	27	+ 2	+ 2	—
Kommunalt bostadstillägg.....	—	— 79	—	— 79
Summa	4 481	+ 856	+ 498	+ 358

Beräkningarna i uppställningen bygger på antagandet att 16 indextillägg utgår vid budgetårets ingång. Vidare har antagits att ytterligare två indextillägg kommer att utlösas till följd av föreslagen höjning av omsättnings-skatten. Varje efter den 30 juni 1965 utfallande indextillägg med de förordade nya beloppen, 85 kr. för ensam pensionär och 130 kr. för två pensionsberättigade makar, beräknas kosta omkring 90 milj. kr. för helt år.

Statens folkpensionskostnader under nästa budgetår kan således beräknas till avrundat 4 480 milj. kr. Utöver de av staten finansierade folkpensionsförmånerna utgår kommunala bostadstillägg, som enligt de föreslagna finansieringsreglerna skall helt bekostas av kommunerna. Kostnaderna för bostadstilläggen beräknas under budgetåret uppgå till omkring 420 milj. kr. De totala folkpensionskostnaderna under budgetåret 1965/66 blir därmed i det närmaste 5 miljarder kr. Av kostnadsökningen för staten, 856 milj. kr., hänför sig 358 milj. kr. till den föreslagna ändringen av finansieringsbestämmelserna. De ändrade finansieringsreglerna föreslås gälla för de pensionsförmåner som utbetalas fr. o. m. år 1965. Detta medför att det redan under budgetåret 1964/65 uppkommer en ökad belastning på folkpensionsanslaget med drygt 150 milj. kr.

Beräkningen av anslagsbehovet bygger i huvudsak på riks försäkringsverkets uppskattning av totalantalet pensionstagare i januari 1966, vilken månad ansetts representativ för hela budgetåret 1965/66. Jag utgår från följande beräkning av antalet pensionstagare med olika slag av pensionsförmåner.

Pensionsförmån	Beräknat antal personer		
	Jan. 1965 1964/65	Jan. 1966 1965/66	Förändring
Ålderspension	851 000	873 000	+ 22 000
Förtidspension	170 000	170 000	—
Hustrutillägg	44 000	46 000	+ 2 000
Änkepension			
huvudfall	42 000	50 000	+ 8 000
övergångsfall	41 000	36 000	— 5 000
Barnpension	36 000	35 000	— 1 000
Barnstillägg	15 000	15 000	—
Invaliditetsersättning	6 000	6 000	—
Summa	1 205 000	1 231 000	+ 26 000

Anslaget Bidrag till folkpensioner m. m. har i prop. 1965: 1 (bil. 7 s. 23) för budgetåret 1965/66 preliminärt beräknats till 4 475 milj. kr. Jag föreslår att anslaget definitivt uppförs med 4 480 milj. kr. Anslaget bör fr. o. m. nästa budgetår benämnas Folkpensioner.

Uppräkning av livräntor på grund av frivillig yrkesskadeförsäkring

En genomgående princip inom yrkesskadeförsäkringen är att de vid varje tidpunkt gällande bestämmelserna är tillämpliga på de då inträffade ska-

dorna. Ersättningarna har på grund härav i allmänhet varit lägre ju längre tillbaka i tiden skadan legat. Ersättningarna från den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen har dock genom statsmakternas beslut vid flera tillfällen förhöjts bl. a. med hänsyn till förändringarna i penningvärdet och till reallöneutvecklingen. Härigenom har ersättningsnivån mellan äldre och nyare skadefall i viss mån utjämnats. Till en början skedde detta genom särskilda tillägg av statsmedel men år 1955 beslöts att förbättringarna skulle ske genom en omreglering på så sätt att den arbetsförtjänst som låg till grund för beräkningen av ersättningarna räknades upp. Samtidigt beslöts att uppräkningskosterna skulle bekostas genom tillägg till arbetsgivarnas årliga yrkesskadeförsäkringsavgifter. En motsvarande omreglering skedde år 1956 av vissa ersättningar på grund av den statsunderstödda frivilliga olycksfallsförsäkringen för fiskare i vad ersättningarna avsåg skador på grund av olycksfall i arbete. I detta fall bekostas uppräkningskosterna med statsmedel. Fr. o. m. den 1 januari 1963 vidtogs en ytterligare förhöjning av vissa äldre livräntor från såväl den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen som fiskarförsäkringen, finansierad på samma sätt som 1955 och 1956 års omregleringar.

Någon uppräkningskost har däremot inte skett av ersättningar på grund av frivilliga försäkringar enligt lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring. Riksförsäkringsverket har aktualiserat frågan om uppräkningskost av dessa ersättningar. Verket framhåller att det för de frivilliga försäkringarnas del inte är möjligt att bekosta förbättringen av de äldre livräntorna genom avgiftstillägg från arbetsgivarna. Det är också uteslutet att ta statsmedel i anspråk för ändamålet. En uppräkningskost av de ifrågavarande livräntorna torde vara möjlig endast i den mån överskott på den frivilliga försäkringen kan disponeras.

Riksförsäkringsverket anser att en uppräkningskost av livräntorna från den frivilliga försäkringen f. n. bör begränsas på motsvarande sätt som skedde vid omregleringen av livräntor från fiskarförsäkringen. Detta innebär att förbättring inte kommer att utgå för tid efter 67 års ålder. För uppräkningskost av invalidlivränta före 67 års ålder bör krävas, att invaliditetsgraden är minst 30 %. Under förutsättning att uppräkningskosterna begränsas på nyss angivet sätt men i övrigt sker med tillämpning av gällande grunder för omreglering och förhöjning av livräntor från den obligatoriska försäkringen, kan för riksförsäkringsverkets del antalet berörda livräntor beräknas till sammanlagt 167. Det årliga förhöjningsbeloppet uppskattas till 257 000 kr., varemot svarar ett kapitalvärde av 2 280 000 kr.

Riksförsäkringsverket uppger vidare att verkets yrkesskadeförsäkringsfond vid 1963 års utgång uppgick till i runt tal 594 milj. kr. Samtidigt beräknades livränte- och ersättningsreserverna till sammanlagt 517 milj. kr. Behållningen utöver dessa försäkringstekniska fonder var alltså omkring 77 milj. kr. I sistnämnda belopp ingår en premieutjämnings- och säker-

hetsfond på 73 milj. kr. och ett kursregleringskonto på 4 milj. kr. Av premieutjämnings- och säkerhetsfonden beräknades 3,4 milj. kr. ha uppkommit genom frivilliga försäkringar enligt 1954 års yrkesskadeförsäkringslag. För frivilliga försäkringar enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag föreligger inte någon separat bokföring, men det anses sannolikt att inte obetydliga överskottsmedel från dessa försäkringar ingår i yrkesskadeförsäkringsfonden.

Riksförsäkringsverket anför, att uppkomna överskott på de frivilliga försäkringarna gör det möjligt att räkna upp de ifrågavarande livräntorna på angivet sätt. För att överskottet skall få disponeras för ändamålet fordras medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen.

För den särskilda olycksfallsförsäkringen för fiskare finns en speciell fond, i vilken försäkringsformerna för olycksfall under yrkesutövning och olycksfall utom arbetet redovisas var för sig. För utomarbeförsäkringen fanns vid 1963 års utgång en livräntereserv på 0,16 milj. kr. och en säkerhetsfond på 0,2 milj. kr. Den senare gör det möjligt att räkna upp livräntor från utomarbeförsäkringen på motsvarande sätt som livräntorna från inomarbetsförsäkringen.

Riksförsäkringsverket hemställer, att verket måtte bemyndigas att disponera till frivilliga försäkringar hänförliga överskottsmedel i yrkesskade- och fiskarförsäkringsfonderna för ersättningsförhöjningar enligt i det föregående angivna grunder fr. o. m. den 1 juli 1965.

I likhet med riksförsäkringsverket anser jag det riktigt att från verket utgående ersättningar på grund av frivilliga försäkringar enligt yrkesskadeförsäkringslagstiftningen liksom ersättningar för skador utom arbetet på grund av den särskilda olycksfallsförsäkringen för fiskare förhöjs med anlåtande av tillgängliga överskottsmedel på sätt verket föreslagit. Jag har erfarit, att socialförsäkringsbolagen f. n. utreder förutsättningarna för motsvarande höjningar av livräntor på grund av frivillig yrkesskadeförsäkring i bolagen.

Allmänna sjukförsäkringsfonden

Enligt 19 kap. 1 § lagen om allmän försäkring skall arbetsgivarna erlagga avgift till bl. a. sjukförsäkringen. Arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen utgör enligt 19 kap. 4 § per år 1,5 % av löner upp till 22 000 kr. för år räknat. Av avgiften skall $\frac{11}{15}$ användas till bestridande av utgifterna för tilläggssjukpenning i vad den svarar mot inkomst av anställning. Beloppet fördelas mellan försäkringskassorna i förhållande till deras utgifter för sådan sjukpenning. Kungl. Maj:t äger dock med riksdagen bestämma, att viss del av beloppet i stället skall ingå till en fond, allmänna sjukförsäkringsfonden, vilken förvaltas enligt grunder som fastställs i enahanda ordning. Före den 1 januari 1963 gällde i princip likartade bestämmelser beträffande arbetsgivarnas bidrag till utgifterna för tilläggssjukpenning enligt lagen

om allmän sjukförsäkring och för tilläggspenning enligt lagen om moder-
skapshjälp.

När arbetsgivarnas bidrag till kostnaderna för tilläggsjukpenning och tilläggspenning ursprungligen fastställdes beräknades det, att dessa bidrag skulle komma att svara för ungefär 60 % av kostnaderna för nämnda ändamål. Detta antagande ligger också till grund för nu gällande finansieringsregler. Under åren 1955—1958 översteg arbetsgivarbidragen nämnda procenttal. Det överskjutande beloppet har i enlighet med statsmakternas för varje särskilt år fattade beslut fonderats i allmänna sjukförsäkringsfonden. För åren 1959 och 1960 har den för tilläggsjukpenning och tilläggspenning avsedda delen däremot inte uppgått till beräknade 60 % av utgifterna. För år 1959 ansågs detta inte erfordra någon åtgärd. För år 1960 återfördes från fonden det belopp varmed arbetsgivarbidragen för ifrågavarande ändamål understeg 60 % av utgifterna. Motsvarande återföring gjordes också för år 1961 (prop. 1962: 153, L²U 28, rskr 302).

Riksförsäkringsverket har tagit upp frågan om ytterligare återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden och överföring av medel till fonden. Verket upplyser, att arbetsgivarbidragen till tilläggsjukpenning och tilläggspenning för år 1962 understiger 60 % av de under nämnda år i de allmänna sjukförsäkringskassorna bokförda utgifterna för ifrågavarande ändamål med 3 067 678 kr. För år 1963 överstiger arbetsgivaravgifterna till tilläggsjukpenning, i vad den svarar mot inkomst av anställning, 60 % av de allmänna försäkringskassornas utgifter för ifrågavarande ändamål med 18 093 359 kr. Arbetsgivaravgifterna till sådan tilläggsjukpenning för år 1964 har ännu inte kunnat exakt fastställas men preliminärt beräknas de överstiga nyss nämnda procenttal av utgifterna med omkring 21 milj. kr.

Verket upplyser vidare att allmänna sjukförsäkringsfonden den 30 juni 1964 uppgick till i runt tal 245 milj. kr.

Riksförsäkringsverket framhåller att man nu synes ha vunnit sådan erfarenhet, att den nämnda 60-procentsregeln kan fastställas att gälla tills vidare. En generell sådan regel skulle underlätta bl. a. beräkningen av de egenavgifter som erfordras för tilläggsjukpenningförsäkringen för anställda. Riksförsäkringsverket föreslår att generella föreskrifter utfärdas om att till allmänna sjukförsäkringsfonden skall överföras belopp varmed arbetsgivaravgifterna för visst år till försäkringen för de anställdas tilläggsjukpenning överstiger 60 % av de under året i de allmänna försäkringskassorna bokförda utgifterna för sådan sjukpenning samt att från nämnda fond skall återföras belopp varmed ifrågavarande avgifter för visst år understiger 60 % av angivna utgifter för året. Verket anser att regeln bör ges tillämpning fr. o. m. 1962.

Allmänna sjukförsäkringsfonden har till syfte att utgöra en reserv vid tillfälliga påfrestningar på försäkringens finanser. Underskott resp. överskott av den art som riksförsäkringsverket redogjort för kan regleras genom

att medel överförs till fonden eller återförs från fonden. Överväganden pågår f. n. om de framtida reglerna för socialförsäkringens finansiering. Med hänsyn härtill bör frågan om överföring av medel till fonden eller återföring av medel dit behandlas på samma sätt som tidigare. Jag förordar att från allmänna sjukförsäkringsfonden återförs det belopp varmed arbetsgivarnas bidrag till utgifterna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning för år 1962 underskrider 60 % av kassornas utgifter för dessa ändamål under samma år, varvid medlen bör användas som bidrag till ifrågavarande utgifter. Till samma fond bör överföras de belopp varmed arbetsgivarnas avgifter för tilläggssjukpenning för anställda för ettvar av åren 1963 och 1964 överstiger 60 % av kassornas utgifter för sådan försäkring under respektive år.

Departementschefens hemställan

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

A. föreslå riksdagen att

dels, jämlikt 87 § regeringsformen, antaga de i det föregående nämnda förslagen till

1) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,*

2) *lag om ändrad lydelse av 11 och 16 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,*

3) *lag om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa,*

dels antaga inom socialdepartementet upprättade förslag till

1) *lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,*

2) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen,*

3) *förordning om ändrad lydelse av 2 § 4 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 273),*

dels, med ändring av tidigare beslut, fatta principiellt beslut om att bolag, som avses i 1 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring, icke efter utgången av år 1967 skall äga meddela försäkring enligt nämnda lag,

dels medgiva riksförsäkringsverket att disponera till frivilliga försäkringar hänförliga överskottsmedel i yrkesskadeförsäkringsfonden och överskottsmedel i fiskarförsäkringsfonden för förhöjning fr. o. m. den 1 juli 1965 av livräntor som på grund av frivillig försäkring utges av verket,

dels besluta att från allmänna sjukförsäkringsfonden skall återföras det belopp, varmed arbetsgivarbidragen för år 1962 till tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och till tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp underskrider 60 % av de under nämnda år i de allmänna sjukförsäkringskassorna bokförda utgifterna för ifrågakvarande ändamål,

dels ock besluta att till allmänna sjukförsäkringsfonden skall överföras det belopp, varmed arbetsgivarnas avgifter för ettvar av åren 1963 och 1964 till tilläggssjukpenning, i vad den svarar mot inkomst av anställning, överstiger 60 % av de under respektive år i de allmänna försäkringskassorna bokförda utgifterna för ifrågakvarande ändamål,

B. lämna riksdagen tillfälle att avge yttrande över de i statsrådsprotokollet den 11 februari 1965 angivna huvudgrunderna för avvecklingen av de s. k. socialförsäkringsbolagens verksamhet,

C. föreslå riksdagen att för budgetåret 1965/66 under femte huvudtiteln anvisa till *Folkpensioner* ett förslagsanslag av 4 480 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Håkan Rahm